

18 februari 2018

Återvänd Till Den Första Kärleken

Jesus brev till församlingen i Efesus

Predikan i Betelkyrkan Jönåker

Det har jag emot dig att du har övergett din första kärlek. (Upp 2:4)

Bibeltext

Skriv till församlingens ängel i Efesus: Så säger han som håller de sju stjärnorna i sin högra hand, han som går omkring bland de sju ljusstakarna av guld: Jag känner dina gärningar, ditt arbete och din uthållighet, och jag vet att du inte kan tåla onda människor. Du har provat dem som kallar sig apostlar men inte är det, och du har funnit att de är lögnare. Ja, du är uthållig, och du har uthärdat mycket för mitt namns skull och har inte tröttnat. Men det har jag emot dig, att du har övergett din första kärlek. Tänk därför på varifrån du har fallit, och omvänd dig och gör dina första gärningar. Annars, om du inte omvänder dig, skall jag komma över dig och flytta din ljusstake från dess plats. Men det berömmar jag dig för, att du hatar nikolaiternas gärningar, som också jag hatar. Den som har öron må höra vad Anden säger till församlingarna. Åt den som segrar skall jag ge att äta av livets träd, som står i Guds paradiset. (Uppenbarelseboken 2:1-7)

Inledning

Jag vill börja med att läsa något jag skrev för ungefär 2,5 år sedan när vår tid i Lindesberg började gå mot sitt slut:

”Bibeln är en märklig bok. Skriven under kanske 1500 år (från Mose c:a 1400 fr Kr fram till Johannes c:a 90 e Kr) så innehåller den hela Guds frälsningshistoria. Det allra sista som skrivs är Uppenbarelseboken där en vision av församlingens framtid ges och Guds stora frälsningsplan går i fullbordan när Jesus kommer tillbaka, och Gud skapar nya himlar och en ny jord där synden är utrotad och rättfärdigheten bor.

I början av Uppenbarelseboken skriver Jesus sju brev till sju församlingar i nuvarande Turkiet. Brevet innehåller uppmaningar och tillrättavisningar. Vad vi ser när vi läser igenom dessa brev är att den framgångsrika pionjärtiden är över, församlingen i Jerusalem finns inte längre¹, de flesta av apostlarna -- den tidens pionjärer -- är döda, och istället för stora framgångar och tillväxt hotas nu församlingarna av inre och yttre faror. Utifrån av förföljelse och frestelser, men också inifrån av apati, likgiltighet, villfarelser, synd och annat av samma slag.

Det är tydligt från texten i Uppenbarelseboken att Jesus är oerhört mån om sina församlingar. Därför är han både tillrättavisande och uppmuntrande i sina brev, och den inledande scenen av den förhålligade Människosonen som går omkring bland församlingarna och håller församlingarnas änglar i sin hand visar att Jesus känner till förhållandena i sina församlingar och vill hjälpa dem att komma till rätta med sina problem och uppmuntra dem att hålla fast vid det som fortfarande är rätt och fungerar.”²

På detta sättet är breven i Uppenbarelseboken både allvarliga och hoppfyllda. Det finns allvarliga och stora problem i församlingarna, men det finns en ännu större Jesus som har makten att förändra förhållandena OM, och det är den kritiska punkten, OM församlingarna vill lyssna till vad Anden säger: *Den som har öron må höra vad Anden säger till församlingarna.* Två av mina vänner har sagt följande i olika sammanhang: ”Hur illa det än blir i en pingstförsamling så känner man ändå att det är en pingstförsamling!” Och: ”Hur illa det än blir i en församling så vill Jesus alltid ge församlingen en chans till återupprättelse!” Detta är sant, men inte desto mindre gäller att de chanser en församling få till omvändelse är begränsade — vi får nog fler chanser av Jesus än vi själva skulle ge oss — men det finns en bortre parentes någonstans där saker och ting tar slut. Jag vill idag gå igenom brevet till Efesus och peka på 1) vad brevet säger om Jesus, 2) Vad Jesus säger är bra i församlingen, och 3) Vad Jesus vill förändra i församlingen. Den sistnämnda punkten är den viktigaste, och jag vill betona att det här handlar om oss och vår överlevnad som församling i vår tid.

¹ Församlingen lämnade Jerusalem strax innan staden jämnades med marken av romerska trupper 70 e Kr

² Citerat ur predikan ”Vakna upp och håll dig vaken” från 27 oktober 2015 i Pingstförsamlingen i Lindesberg, en kort tid innan vi fick klart för oss att vi skulle lämna Lindesberg.

Predikan

1. **Hur brevets avsändare, den förhärligade MänniskoSonen Jesus**

Kristus, presenteras. Det är viktigt att fundera över vem som är avsändaren när man ska förstå innebörden i ett brev. Och när Jesus skriver brev är det inget undantag. I praktiken säger Jesus väldigt mycket om sig själv och sätter församlingen i Efesus i rätt relation till sig själv inför att Han skall uppmuntra och tillrättvisa dem.

1.1. *Han som håller de sju stjärnorna i sin högra hand (2:1).* I början av

Uppenbarelseboken presenteras Jesus som en förhärligad Människoson som håller *sju stjärnor* i sin hand, och dessa sju stjärnor sägs motsvara sju änglar, församlingarnas änglar. Uttrycket "församlingarnas änglar" kan syfta på lokala församlingsledare eller särskilda änglar, kanske skyddsänglar, som var knutna till varje lokal församling. Det troligaste är dock att det är lokala församlingsledare som avses, därför att en ängel har föga nytta av den information som Jesus vill förmedla till församlingen. Ordet ängel kan också översättas med "budbärare". På vår tids språk: Jesus är den som har makten över och ytterst styr församlingarnas ledare. Det är ju hans församlingar, och Han lämnar inte det yttersta ansvaret till människor. Han är den som har dessa i sin hand. En församling är inte detsamma som sin ledare, men ledarna är väldigt viktiga eftersom de utöver stort inflytande. Gör ledarna rätt, mår församlingarna bra. Gör ledarna fel, drabbar det församlingarna. Men ytterst är det Jesus som är församlingen Överherde, "den högste herden", och Han lämnar inte församlingarna vind för våg. Istället presenteras Jesus som den som går omkring bland de sju församlingarna.

1.2. *Han som går omkring bland de sju ljusstakarna av guld (2:1).* De sju ljusstakarna är de sju lokala församlingarna som nämns i breven i Upp 1-3. Jesus går omkring (grek. *peripateo* = vandra runt) bland dem. Tidigare sägs att Människosonen stod *mitt ibland ljusstakarna*. Vad betyder detta? 1) Sju är fulländningens tal, vilket innebär att dessa sju lokala församlingar representerar *alla* församlingar, i alla tider och sammanhang. 2) Jesus är centrum i alla församlingarna, men Han lever också med alla församlingarna, är närvarande hos dem och vandrar kring bland dem. Hans uppmärksamhet är ständigt vänd till församlingarna, dem som Han köpt med sitt eget blod, den brud som Han skall hämta vid

uppryckandet. Vi behöver inte leta efter Jesus nån annanstans än i den lokala församlingen.

- 1.3. *Jag känner dina gärningar, ditt arbete och din uthållighet (2:2)*. Jesus känner sina församlingar, Han vet hur de har det. Han vet vad församlingarna har gjort för Hans namns skull, hur de arbetat och slitit och hur de hållit ut under prövningarna. Allt är Han medveten om, inget undgår Hans blick. Äldstebröder och pastorer i alla ära, deras uppgift är att känna församlingen och veta vad församlingen behöver, men den som vet ALLT om det är Jesus själv. *Jag känner* betyder ordagrant att *jag ser*. Jesus är den Gud som ser³ församlingarna och vet hur de har det.
- 1.4. *...det berömmar jag dig för...(2:6)*. Jesus vill också alltid uppmuntra och berömma sina församlingar för sådant som är bra. I grundtexten står det inte *berömma utan men detta har [grek echo] du att*, vilket skall förstås som beröm i den meningen att Jesus säger att detta *har* du verkligen. Jesus erkänner att det finns saker som församlingen verkligen har tagit fasta på och erövat.
- 1.5. *...det har jag emot dig...(2:4)*. Jämte beröm finns också alltid konstruktiv kritik när Jesus talar till församlingen. Jesus är inte rädd för att tala öppet till församlingarna om det som inte står rätt till. Orden i grekiskan är i presens, och betyder att det finns ett kontinuerligt intresse hos Jesus att framhålla och förändra det som inte är rätt i församlingarna. Vi människor tror ofta att problem försvinner med tiden, men för Jesus är det inte så: Han kommer att upprepa frasen *det har jag emot dig* tills en förändring sker.
- 1.6. *...som också jag hatar...(2:6)*. Med tanke på att Gud är kärlek kan det vara förvånande att Jesus säger här att det finns saker Han hatar. Men i själva verket är motsägelsen skenbar: Jesus hatar vissa saker för att Han är kärlek. Eftersom Jesus älskar församlingen hatar Han allt som kan skada församlingen. Den som skadar församlingen drar på sig Jesu vrede. Det är inte för intet Han drev ut månglarna ur templet?
- 1.7. *...om du inte omvänder dig, skall jag komma över dig och flytta din ljusstake från dess plats (2:5)*. Jesus har stort tålamod med sina församlingar, men det är begränsat. Förr eller senare — förmodligen senare — går alla tidsfrister ut och möjligheten till omvändelse och återupprättelse går förbi. När det

³Jfr Hagars namn på Gud: *Du är den Gud som ser mig* (1 Mos 16:17)

gäller att komma till rätta med problemen i församlingarna är Jesus tydlig. Omvändelsen från problemen — vilka de än är — är nödvändigt, annars *skall jag komma över dig och flytta ljusstaken från dess plats*, säger Han. Att flytta ljusstaken, vad betyder det? Vi vet inte exakt, men på något sätt handlar det om att församlingen inte längre räknas bland de församlingar Jesus vandrar omkring i, dvs inte längre tillhör Honom som förut och inte blir föremål för Hans uppmärksamhet på samma sätt som förut. Det sägs något liknande i Upp 3:16 där Jesus säger till församlingen i Laodikeia att han skall *spy ut dem ur sin mun*⁴. Det knepiga med 2:5 är att grundtexten blandar olika tempus här och säger egentligen: *om du inte omvänder dig [omvänder = grek metanoia, aktiv aorist subjunktiv] kommer jag [kommer = grek erchomai, presens middle/passiv indikativ] över dig och skall flytta din ljusstake [skall flytta = grek kineo, futurum aktiv indikativ]*. Den omvändelse som Jesus efterlyser är en konkret punkthändelse (aorist), annars *kommer* Han (presens) över församlingen för att i någon gång framtiden *flytta undan* (futurum) dess ljusstake. Att Jesus *kommer* över församlingen är förmodligen en bild för att Han väljer att ta itu med den mer konkret genom att på något sätt tala ännu skapare ord till dem (kanske genom profeter eller förkunnare), ungefär som Han säger till församlingen i Pergamus: *Omvänd dig därför! Annars kommer jag snart över dig och strider mot dem med min muns svärd* (Upp 2:16). Aposteln Paulus uttrycker sig lika drastiskt när Han säger till församlingen i Korint: *Jag skall inte skona er när jag kommer igen* (2 Kor 13:2).

- 1.8. *Åt den som segrar skall jag ge att äta av livets träd, som står i Guds paradys* (2:7). Som kristna är vi kallade till ett segrande liv, och segern får man genom att ha blicken fäst på Jesus ända till slutet: *den som segrar och ger akt på mina gärningar* (Upp 2:26). Det är en seger över synden, döden, världen och allt som finns i dem, och segrande får vi gå in i Guds paradys. Där står livets träd, som människorna förlorade i och med att de vände sig bort från Gud i Edens lustgård. Genom Jesus och den seger Han vann och låter oss få del av, får vi tillbaka livets träd. Jesus presenterar sig här som den som

⁴ När Jesus säger så här inser man snart att den Ende som kan ”inlemma” och ”utesluta” församlingarna från de sju församlingarna är Jesus själv. Hur orimligt är det då inte att människor bygger organisationer som står över de lokala församlingarna och som avgör vilka som kan betraktas som renlärliga och värdiga att ingå i nämnda organisationer? Allt som kallas kristna församlingar är naturligtvis inte det annat än till namnet och varje lokal församling har ansvaret att pröva äktheten hos allt som kallas apostlar, profeter och församlingar, men den Ende som verkligen kan uppta eller utesluta en församling bland dem som Jesus vandrar kring är Han själv. Ur detta perspektiv är samfundsorganisationer en styggelse, eftersom de 1) fråntar den lokala församlingen en del av dess suveränitet och ansvar gällande att pröva allt, och 2) sätter sig i Jesu ställe och överprövar församlingarna på ett sätt som bara Han har rätt att göra.

skall ge oss belöningen, tillgången till livets träd och det eviga livet, när vi segrat. Notera: Fokus skiftar här från att först ha gällt Jesu omsorg om den lokala församlingen till att mer gälla de enskilda individer som befolkar församlingarna⁵. Jesus frälser alltid enskilda individer och uppmaningen till omvändelse handlar ytterst om att Jesus älskar varje liten människa i varje lokal församling. För det är inte kyrkor som blir frälst, utan enskilda människor.

2. **Vad Jesus säger är bra i församlingen i Efesus.** Notera att Jesus inte rör sig med såna andrahands-frågor som vi ofta sysslar med: om vi har modern eller omodern musikstil, eller nyrenoverad kyrka, eller hur mycket pengar vi samlar in. Sånt är viktigt, men verkar inte ligga överst på Jesu agenda när han skall berömma församlingarna, inte heller församlingen i Efesus.

2.1. *Du kan inte tåla onda människor.* Uppenbar ondska hos enskilda människor hade inget utrymme i Efesus, utan de blev avslöjade och (förmodligen) ställda utanför gemenskapen. Församlingen är sanningens pelare och grundval och det finns därför saker som aldrig får förekomma i densamma. Exakt vad denna ondska bestod i är svårt att säga från texten, men vi har hela Bibeln som vittnesbörd om att fienden alltid försöker skicka in sina onda tjänare i församlingarna under ljusets täckmantel för att orsaka så stor skada som möjligt. I Efesus hade denna strategi inte lyckats särskilt väl. Jesus säger att församlingen inte kunde *tåla* onda människor. Grundtextens ord är *bära* eller *lyfta med sin hand* och betyder i det här sammanhanget att församlingen inte *plockade upp* sådana onda saker som kom i deras väg och inte heller lät någon annan *lägga på* dem en sådan börda att bära.

2.2. *Du är uthållig, och du har uthärdat mycket för mitt namns skull och har inte tröttnat.* Nästa punkt Jesus berömmar församlingen för är deras uthållighet. Ordet *uthållig* anknyter till vad församlingen hade *burit* (se ovan vad de inte hade *burit*). Jesus ser de bördor som församling *burit*, och vad de uthärdat för hans namns skull. Förmodligen avses här kanske särskilt yttre prövningar där världen angripit församlingen för dess bekännelse till Jesu namn, men även inre prövningar där församlingen hotats av angrepp inifrån. Här

⁵ Församlingen i 2:1 och församlingarna i 2:7 står i femininum, vilket är naturligt eftersom det är Jesu Kristi brud som avses, men i 2:7 dyker det personliga pronomen ”den” upp, vilket i grundtexten är singularis maskulinum.

hade församlingen tydligen varit uthållig, inte gett upp eller tröttnat och uthärdat mycket. Detta berömmar Jesus dem för. De verkar ha följt uppmaningen i Hebr 12:3: *Tänk på honom som måste uthärda sådan fiendskap från syndare, annars tröttnar ni och tappar modet.* Att tröttna här kan också betyda att *bli sjuk*. Inre och yttre prövningar kan, om de inte hanteras rätt, bildligt talat leda till att församlingskroppen blir sjuk, liksom individer kan bli fysiskt sjuka av yttre eller inre påfrestningar. Så hade inte skett i Efesus.

2.3. *Du har prövat dem som kallar sig apostlar men inte är det, och du har funnit att de är lögnare... du hatar nikolaiternas gärningar.* En av de onda företeelser som Efesus-församlingen hade avvisat var falska lärare och apostlar. På den här tiden var kringvandrande profeter en vanlig företeelse, ungefär som resande förkunnare idag, med den skillnaden att även andra religiösa riktningar hade sina resande evangelister som gärna erbjöd de kristna församlingarna sina tjänster, ofta under skenet av att de var minst lika kristna som församlingarna, om inte mer kristna och andliga. Sådana dök upp i Efesus, men församlingen lät sig inte luras hur som helst. De avslöjade sådana som lögnare. Här nämns en särskild grupp, nikolaiterna, som vi inte vet så mycket om. Några saker kan dock nämnas: de har förmodligen fått sitt namn efter en viss Nicolai, förmodligen den som var gruppens första ledare. Lexikonet Blue Letter Bible påstår två saker som är intressant: 1) Gruppens namn kan förstås betyda "förintande av människor"⁶, och 2) namnet syftar på "en sekt som nämns i Upp. 2: 6,15, som gjorde sig skyldig till Bileams synd och la hinder framför Guds församling genom att förespråka friheten att äta avgudaoffer och leva i sexuell lössläpphet"⁷. Jesus berömmar alltså församlingen för att de inte låtit lura sig, utan istället *hatar* dessa villfarelser och gärningar som villfarelsen leder till. Notera att

⁶ Från engelskan: *Destruction of people*. Förståelsen härleds ur ett motsvarande hebreiskt ord, se <https://www.blueletterbible.org/lang/lexicon/lexicon.cfm?Strongs=G3531&t=KJV>.

⁷ Från engelskan: *a sect mentioned in Rev. 2:6,15, who were charged with holding the error of Balaam, casting a stumbling block before the church of God by upholding the liberty of eating things sacrificed to idols as well as committing fornication*

församlingen inte sägs *hata* människorna som tillhörde denna sekt, men deras gärningar⁸.

3. **Vad Jesus vill förändra i församlingen i Efesus.** Inte heller här talar Jesus om sånt som brukar vara så viktigt för oss. Istället berör han det som är långt viktigare. Men innan vi går in på det, tänk först hur mycket beröm Jesus har gett församlingen innan: de kunde inte tåla onda människor, de hade provat falska apostlar och genomskådat dem, de avskydde de gärningar som de falska lärarna orsakade, de hade burit tunga bördor och uthärdat många prövningar för Hans namns skull. Ändå måste han ge dem ett smärtsamt besked.

3.1. *Men det har jag emot dig, att du har övergett din första kärlek.* Sammanhanget gör klart att det här gäller kärleksrelationen mellan Jesus och Hans församling. Församlingen hade tydligen övergett (grek *aphiemi* = lämna, skicka iväg, överge) den första förälskelsen de drabbats av när de först kommit till tro.

3.1.1. Oerhört viktigt att förstå är att eftersom de hade övergett sin första kärlek så hade de en gång haft den första kärleken. De hade inte förlorat något de aldrig hade haft, utan de hade förlorat något de hade haft. Deras kristendom hade en gång varit brinnande, och deras kärlek till Jesus hade inte haft någon gräns. Jesus var allt i allt för dem och allt annat hade förlorat sin mening för dem. Så hade det varit, men något hade gått förlorat. Men viktigt är att påpeka: man kan inte förlora det man aldrig har haft. Därför är det också viktigt för oss att fråga oss om vi haft en första kärlek till Frälsaren?

3.1.2. I grundtexten framgår att förändringen skett vid en given tidpunkt i det förflutna. Från att ha haft denna intima kärlek till Jesus hade något hänt som i ett nu förändrat situationen. Även om det var en process, vilket vi inte vet, så hade församlingen till slut, i ett enda nu glömt sin första kärlek till Jesus. Kanske var det prövningarna som gjort det, eller att de blivit så upptagna med sin verksamhet eller med att pröva främmande läror och apostlar, vi vet inte. Jag drar mig också till minnes två berättelser:

⁸ Den Ende i universum som har rätt att hata syndaren är Gud (Ps. 5:6), den kristne är istället kallad att älska syndaren men hata synden. Det gamla ordstävets: "Gud hatar synden, men älskar syndaren" är visserligen sant men är inte hela sanningen. Mer korrekt vore att säga: "Gud hatar synden och syndaren, men älskar också syndaren och vill att han omvänder sig."

3.1.2.1. Vid ett tillfälle i pionjären Georg Gustafsson liv upplevde han en dag när han var mitt i arbetet för Kristus att det var som att kraften rann ur honom. Han åkte hem och böjde knä och frågade Herren vad som var fel. Svaret han fick var ungefär: ”Du har sysslat mycket med andra människors behov, men du har inte sysslat tillräckligt mycket med mig.”

3.1.2.2. Jesus berättade liknelsen om sådden som föll på olika jordmåner, och säger då om sådden som föll bland tistlarna: *Det som föll bland tistlar är de som hört ordet men mer och mer kvävs av bekymmer, rikedom och njutningslystnad och aldrig bär mogen frukt* (Luk 8:14)

3.2. *Tänk därför på varifrån du har fallit, och omvänd dig och gör dina första gärningar.* Jesus uppmanar församlingen i Efesus att se tillbaka på hur det var förut.

3.2.1. En alternativ översättning är: *Kom ihåg var du befann dig innan du föll av.* Se tillbaka på hur du älskade mig förr, kommer du inte ihåg? När du kunde läsa Bibeln i timtal och bedja dag och natt, och ditt hjärta var fyllt av lovsånger till mig? Och du hade stor glädje i att tjäna mig. Vad var det som hände? En del kallar det mognad, men det är inte vad det är. Det var ett fall där du tappade det viktigaste, den första kärleken till mig.

3.2.2. Och vad ska du göra nu? Eftersom du en gång hade vad du du har förlorat, och har lämnat platsen där du hade det, uppmanar jag dig att vända dig om (grek *metanoia*) och gå tillbaka till platsen där du föll. Återvänd. Gå tillbaka. Du kan få tillbaka allt du hade då. Tror du verkligen att jag skulle uppmana dig att vända om ifall det inte fanns något som väntade på dig där borta där du vek av från vägen och gick vilse?

3.2.3. Om du ser på ditt liv med nyktra ögon kommer du också att se att det du gjorde av glädje för mitt namns skull förut inte längre fungerar. Men det beror inte på att du inte gör tillräckligt, utan för att du inte älskar tillräckligt. Om du älskar mig som du gjorde förut, kommer du att kunna göra *dina första gärningar*, precis som det var i början. Som en frukt av din första kärlek till mig. Återvänd därför till din första kärlek. Jag begär inte av dig att du skall frälsa världen, för det har jag redan gjort. Jag begär endast att du skall älska mig helhjärtat, och låta den kärleken förvandla dig inifrån. Då kommer ditt liv att förändras, och

du kommer åter att kunna göra saker för mig som du inte gjort tidigare, prioritera annorlunda än du hittills gjort, och bära rik frukt, och allt detta endast på grund av att jag har älskat dig först, och du har gensvarat på den kärleken.

Avslutning

Återvänd till den första kärleken. Det är budskapet från Jesus till oss idag. Det spelar ingen roll vad jag predikar, eller vad vi tror rent intellektuellt, eller att hålla sig själv och församlingen ren från villfarelse, om det inte är så att vi älskar Jesus, och älskar honom med den första kärleken och låter den kärleken resultera i ett förändrat liv.

Omvänd dig, sa Jesus till församlingen i Efesus. Han säger samma sak till oss: omvänd dig, tillbaka till den första kärleken till mig.

En sång av Andrea Crouch som man sjöng förr på detta tema är ”Take me back”:

*Take me back, take me back dear Lord
To the place where I first received you
Take me back, take me back dear Lord where I
First believed*

*I feel that I'm so far from you Lord
But still I hear you calling me
Those simple things that I once knew
Their memories keep drawing me*

*I must confess, Lord I've been blessed
But yet my soul's not satisfied
Renew my faith, restore my joy
And dry my weeping eyes*

*I tried so hard
To make it all alone
I need your help
Just to make it home*